

TeenBookTo

ІГОР КУРУС

ЗНАЙТИ АТЛАНТИДУ
ВТРАЧЕНА ЦИВІЛІЗАЦІЯ

Харків
«Фоліо»
2022

I

Юля йшла вулицями Насирії. З огляду на велику кількість озброєних людей у місті в голові дівчини лунала пісенька з мультфільму про Аладдіна: «В Багдаді все спокійно...».

Звичайно, Насирія — це не Багдад, але місцеві вулички з характерною забудовою та мінарети викликали саме такі асоціації. Пахощі солодошів і спецій вперемішку із запахом кальяну, смородом від автомобілів і тварин змішувалися у повітрі. Численні крамнички з фруктами, спеціями та припорошеним одягом, який, наче прапор, майорів на будівлях, тільки посилювали асоціації. Попереду вона побачила парк і через дорогу — руїни. Уже підходячи до місця зустрічі, Юля пришвидшила ходу, бо люди зі зброєю викликали у неї занепокоєння. Через кілька хвилин вийшла на широкий проспект, який вів до мосту.

— Мабуть, це вже Євфрат, — пошепки промовила Юля. — Колиска цивілізацій... Хоча дивлячись, як тут живуть ці люди, то у таку колиску не хочеться потрапляти. Постійні війни, революції... На вулицях сміття й руїни... Автомобілі брудні й побиті... Рух на вулицях хаотичний, бо досить часто змішуються автомобілі, люди й кінні візки... Чому на такій багатій нафтою землі і з такою історією так бідно живуть люди? — якось несподівано виникло у неї запитання. Та відповіді не було...

— В Багдаді все спокійно... — знову замутикала дівчина собі під ніс.

Юля йшла швидко, проте звернула увагу на руїни, які займали досить велику площу.

— Цікаво, що це таке? — запитала себе дівчина.

Вона знала, що Насирія доволі молоде місто. Воно засноване лише у середині XIX століття, а тому тут не має бути артефактів, які цікавлять Юлю. Проте поряд з Насирією є об'єкти, які є метою її поїздки. Це шумерське місто Ур. Заснування міста датують V тисячоліттям до Різдва Христового. А ще тут відбувалися цікаві розкопки, які можуть дати дослідниці більше інформації про цей період. Тут збереглося одне із чудес світу — зикурат¹, який дійшов до наших днів із часів Шумерського царства.

Юля підійшла до річки, яка протягом тисячоліть омивала не одну цивілізацію. Шумери, Вавилон, Месопотамія, Персія — це не повний, але достатній перелік давніх культур, які посідають надзвичайно важливе місце в історії нашої планети. Вона на хвилюку зупинилася, щоб краще розгледіти цю фантастичну річку, однак уважний погляд кількох військових, озброєних автоматами, змусив її піти далі. Юля швидко перетнула вулицю і підтюпцем, майже бігом, помчала повз якийсь пустир, заставлений старими автомобілями. Вона хотіла пройтися уздовж Євфрату, але берег річки був недоступний для прогулянки. Усюди росли високі зарості... Вода була брудна, але течія спокійна.

Річка була досить великою. Її витoki знаходяться в горах Вірменського нагір'я на захід від гори Арарат. Потім вона долає пустельне плато Сирії і Месопотамську низовину. Перед входом у Перську затоку Євфрат з'єднується з іншою, дуже важливою для розвитку цивілізацій річкою — Тигром, утворюючи в пустелі величезну оазу. Це і є відоме Межиріччя, яке у своєму лоні наче виношувало людство на зорі виникнення відомих культур.

Юля йшла до місцевого краєзнавчого музею, де мала побачитися з іракським ученим. Еван погодився зустрітися з нею

---

¹ Східчаста культова споруда у давньому Межиріччі. Побудована близько 2047 до н. е. (*Тут і далі примітки автора*).

і розказати про археологічні новинки. Ця інформація була дуже важливою для неї, бо саме сюди дійшли акадейці¹ зі східного Причорномор'я. Також Юля хотіла більше дізнатися про затоплення тутешніх земель, щоб з'ясувати, чи про місцеві потопи йдеться в акадейському епосі про Гільгамеша², чи це опис подій, які відбувалися в інших місцях земної кулі. Ця інформація була архіважливою для її дослідження, яким дівчина була заклопотана останні роки.

Поїздка до Іраку далася їй дуже не просто. Усі знайомі відмовляли її їхати. Та й сама дівчина довго вагалася. Вона багато прочитала про ці місця й, можливо, могла знайти важливу для себе інформацію в Інтернеті, але Юля таки вирішила приїхати в коліску цивілізацій, щоб побачити усе, що залишилося, на власні очі. І треба сказати, що поки побачила вона небагато. Через часті війни і брак коштів Ірак втратив дуже багато унікальних артефактів. Це не Єгипет, який намагається зберегти усе, що стосується історії. Тут поки місцеві керівники не навчилися заробляти на минулому. Хоча так було не завжди. Іще до влади Саддама Хусейна Ірак приймав туристів. Не так багато, як міг, але люди їхали сюди, незважаючи на перманентний конфлікт із сусіднім Іраном. Та зараз усе інакше. Приїжджі тут викликають підозру.

Юля вирішила їхати до Іраку лише після знайомства через Інтернет з молодим місцевим ученим Еваном. Вони кілька місяців переписувалися. Еван пообіцяв показати дівчині унікальні знахідки з древнього міста Ур. Він зацікавив Юлю інформацією про нещодавно відкриті ранні клинописи і посуд із досить цікавими зображеннями. Коли дівчина зіставила їх з трипільськими зображеннями, то зі здивуванням помітила неабияку схожість. Вона

---

¹ Північний народ, який прийшов у Межиріччя з Кавказу і завоював шумерів у 2350 до н. е.

² Або поема «Про того, хто бачив усе» — один із найдавніших літературних творів людства, найбільший твір, написаний клинописом, один із найкращих творів літератури Давнього Сходу. За версією деяких учених, опис про біблійний потоп був запозичений саме із цього епосу.

написала про це Евану, і тепер уже інший вчений, за тисячі кілометрів від України, захопився культурою трипільців. Юля відчула, що має шанс зробити те, до чого не доходили інші дослідники. Вона знайшла однодумця серед іракців, який міг би допомогти підтвердити або спростувати зв'язок трипільців з акадейцями і шумерською цивілізацією. Це був важливий момент для встановлення істини щодо об'єкта її дослідження — Атлантиди.

II

Молоді люди зустрілися біля входу у Насирійський краєзнавчий музей. Юля, заглибившись у свої роздуми, не помітила, як наштотувхнула на молодого високого чоловіка, одягнутого у нетиповий для Іраку костюм європейського зразка.

— Ассалам алейкум! — вигукнув чоловік традиційне арабське привітання дівчині, яка наче від когось тікала.

— Хай! — відповіла Юля.

— Я Еван! Вітаю в Насирії! — простягнувши руку, з широкою посмішкою заговорив до дівчини молодик.

— О, дякую! Як ви уже здогадалися, я Юля! — дещо розгублено відповіла дівчина, подавши незнайомцю руку.

— Як добралися? Що уже встигли побачити? — запитав Еван.

— Поки що нічого... Крім характерної східної забудови й озброєних військових, — якось невпевнено відповіла дівчина.

— Так, це тепер проблема... — крутнувши головою, сказав Еван. — Ви ще не втомилися від прогулянки?

— У принципі, ні, але хочеться кудись у затінок, де є холодна вода, — відповіла дівчина.

— Так, звичайно. Заходьте у музей. Тут вам запропонують воду. Трохи відпочинете, і підемо в інше місце...

— Хіба те, що мене цікавить, не тут? — здивовано запитала Юля.

— Ні, — швидко відповів Еван, — ці речі в іншому місці, бо поки що я не маю дозволу від влади на їхнє експонування. Можливо, це й правильно, — без зупинки продовжив він. — Ці артефакти потрібно зберегти, а тут бачите, що твориться. Кожного дня якісь заворушення...

— Бачу... — тихо відповіла Юля, заходячи у двері музею.

Еван провів дівчину в офісне приміщення, де запропонував сісти за стіл. За хвилину приніс склянку води.

— Скільки ви маєте часу, щоб я міг спланувати свою екскурсію? — з посмішкою поцікавився Еван.

— До кінця дня маю, — проковтнувши воду, відповіла Юля.

— Тоді не будемо затримуватися. Загалом усі експонати, які виставлені в музеї, є у відкритому доступі в мережі Інтернет, а тому пропоную перейти в інше місце, де зможемо побачити дещо оригінальніше, чого просто так не знайти. Заодно там і побідаємо, — запропонував Еван, загадкового підморгнувши.

— Як буде зручно, — відповіла Юля. — Я сюди приїхала не на екскурсію. Дуже хочеться побачити нові знахідки.

— Ви привезли з собою матеріали трипільських артефактів і петрогліфів з Кам'яної Могили? — сідаючи навпроти, запитав чоловік.

— Так, вони зі мною, — відставляючи склянку з недопитою водою, відповіла Юля.

— Можна я подивлюся, поки ви трохи відпочинете? — запропонував Еван.

Юля обережно дістала з сумки невеликий згорток, поклала на стіл. Почала повільно розмотувати спочатку пакувальну плівку з пухирцями, а потім і папір.

— Як вам вдалося провезти ці зразки через кордон? — запитав здивований вчений.

— На жаль, в Україні не надто переймаються своєю історією, тому кілька черепків у наплічнику для митників нічого не означають, — швидко відповіла, зніяковіло посміхаючись, Юля.

Еван обережно взяв до рук фрагмент глиняної посудини й почав розглядати через збільшувальне скло.

— Кажете, у вас багато таких артефактів? — помовчавши, здивовано запитав він.

— Так, їх багато... Проте вони здебільшого перебувають у приватних колекціях, — з короткою паузою відповіла Юля. — Це середина V тисячоліття до Різдва Христового. Датування було здійснено радіовуглецевим методом. Фрагмент кераміки знайдений у Черкаській області на правобережжі Дніпра. Тут є залишки орнаменту... — Юля показала пальцем на заглиблення.

— Так, я бачу... — пильно вдивляючись крізь збільшувальне скло, відповів іракський учений. — Думаю, ми можемо зробити цікаве дослідження, — поміркувавши додав він.

— Ви готові до мандрівки? — раптом запитав Еван.

— Так, звичайно... Я б хотіла побачити результати нашого експерименту, — відповіла Юля.

— Тоді пішли, — рішучо мовив чоловік.

III

Двоє людей вийшли з будівлі краєзнавчого музею в іракській Насирії і швидкими кроками попростували в напрямку старого міста. За короткий час вони дісталися проспекту. Еван зупинив автомобіль і, поспілкувавшись з водієм, запросив Юлю сісти в авто. Дівчина сіла на заднє сидіння побитого, підфарбованого різними кольорами автомобіля невідомої їй марки. Еван сів поруч і щось наказав водієві. Автівка рушила з місця, видаючи різкий свист з двигуна.

Вони їхали недовго. Автівка зупинилася навпроти пішохідного мосту через Євфрат. Юля намагалася краще роздивитися свого супутника. Його шкіра мала гарний бронзовий колір. «От добре їм, — подумала дівчина, — не треба засмагати». Вона навіть трішки позаздрила чоловікові. Акуратно підрізана борідка вказувала на те, що Еван готувався до приїзду гості й завчасно відвідав барбершоп. Його чорне, як вугілля, волосся аж виблискувало при кожному повороті голови.

— Приїхали, — промовив раптом Еван, — і, відчинивши дверцята автомобіля, вийшов і подав руку дівчині.

— Дякую! Куди ми приїхали? — запитала Юля.

— Тут є наша лабораторія. Оскільки ми не маємо багато часу, то пропоную зараз занести фрагменти привезених вами артефактів для дослідження...

— Але я б хотіла побачити ваші зразки... — дещо збентежено промовила дівчина.

— Так-так, не хвилюйтеся. Ми це зробимо, як тільки я передам ваші артефакти. Дослідження забере деякий час, тому поки ми оглядатимемо місцеві знахідки, наші лаборанти зможуть дати попередні результати аналізу українських решток, — заспокоїв дівчину чоловік. — На жаль, я не зможу провести вас у лабораторію, тому, якщо дозволите, я візьму ваші фрагменти кераміки, а ви поки почекайте мене тут. Це досить популярне місце для нечисельних туристів. Тому тут безпечно... — запропонував чоловік. Юля невпевнено відкрила свого наплічника й дістала згорток зі знахідками.

— Я повернуся за п'ятнадцять хвилин, — беручи матеріали для аналізу, відповів Еван. — Тільки нікуди не йдіть! — уже забігаючи в якийсь вузький провулок, вигукнув він.

Юля глянула на пішохідний міст і річку. Через міст снувало багато людей. Здебільшого чоловіки. Вони були по-різному одягнуті, хтось в абаях¹, хтось у спортивних костюмах та футболках.

---

¹ Традиційний одяг чоловіків в арабських країнах.

На іншому березі Євфрату виднілися такі ж нетрі, які Юля бачила в інших місцях Насирії. Єдина відмінність — там було багато людей і здавалося, що це вулиця-базар.

«Чому я повірила цьому іракцю? — раптом запитала себе дівчина. — Я його майже не знаю... Який інтерес у нього, щоб допомагати мені? Дурна, приперлася за тисячі кілометрів у надії знайти істину... — роїлися у неї в голові різні песимістичні думки і картинки. — Але що я вже можу зробити? Відступати нікуди... Ну, втрачу я ці фрагменти кераміки... Може, мені краще втекти... Повернутися в готель і завтра в аеропорт?» — невеселі плани нависали все щільніше.

Раптом по той бік річки з'явилася велика юрба чоловіків, які, йдучи вулицею, щось кричали. Юля ще більше стривожилася. Вона наче застигла на місці. Якась невидима сила штовхала її бігти. Усе тіло готове було до втечі... Та свідомість зупиняла його... Наче боротьба двох велетів відбувалася в ній самій. Тіло розривалося навпіл: одна частина вже мчала брудними вулицями цього іракського міста, а друга — стояла, мов під гіпнозом, перебираючи різні аргументи, щоб лишитися. Дівчина помітила, що й усі інші пішоходи також звернули увагу на галасливих чоловіків. Та за якийсь час вони повернулися до своїх попередніх занять: один продовжив перервану розмову, другий пішов далі через міст, третій дивився на води Євфрату, який спокійно ніс їх у Перську затоку і далі в Індійський океан.

Юля заспокоїлася й переконала себе, що нічого робити не треба. Вона приїхала сюди, ризикуючи життям, для того, щоб отримати відповіді на запитання, які її турбують ось уже кілька років. І зараз, коли її розділяє кілька годин очікування на результат, тікати не можна. Та й Еван, схоже, безпечний чоловік. Усе ж таки він учений і так само, як і вона, зацікавлений у цих дослідженнях. Юля почала згадувати їхню переписку і першу зустріч. Нічого небезпечного тут не було. Можливо, вона непокоїлася через те, що він забрав її артефакти?.. Але тут є логіка. Будь-яке

дослідження вимагає часу. І поки ми розглядатимемо іракські знахідки, можливо, їхні вчені дадуть якусь відповідь щодо українських артефактів.

— Як ви тут? — раптом почула вона запитання англійською, яка відчутно резонувала на тлі арабського гамору.

Юля рвучко обернулася й побачила Евана, який швидко наближався до неї.

— А, це ви? — вигукнула вона. — Усе ОК. Намагаюся зрозуміти місцевий колорит, — щосили вдаючи спокій, відповіла Юля. — Що за чоловіки там галасують? — махнувши рукою, раптом запитала дівчина.

— Зараз довідаємся, — глянувши у вказаному напрямку, відповів Еван і, показавши рукою на міст, запропонував перейти на той бік Євфрату.

Поки вони йшли мостом, Еван розповів дівчині про розмову з лаборантами. Виявилося, що вони мають фрагменти протошумерських керамічних виробів з Аккаду, півночі Іраку, і спробують порівняти технологію виробництва. За словами Евана, попередні результати будуть відомі вже до кінця дня.

Оскільки настав час обіду, то він запропонував підкріпитися і вже потім іти у сховище іракських артефактів. І хоча Юлі дуже кортіло побачити ці знахідки, шлунок підказував, що пора щось з'їсти. Вона швидко погодилася на пропозицію іракського колеги.

Вони проминули юрбу чоловіків, які щось вигукували, і пішли базаром, який наповнював повітря найрізноманітнішими запахами арабського сходу. Дорогою Еван розповів Юлі, що в Насирії досить неспокійна політична ситуація. Часто бувають мітинги й навіть перестрілки. Тому зустріти на вулиці юрбу протестантів — це звична справа. Щоправда, на щастя, перестрілок зараз менше...

— А ось і наша харчевня! — раптом повідомив Еван.

Вони зайшли у готель. Минувши рецепцію, Еван провів Юлю у ресторан, де обстановка кардинально відрізнялася від вуличної. Це був заклад американського зразка.